

Procedura postępowania w sytuacji gdy dziecko przejawia zachowania agresywne w przedszkolu

Leśna Drużyna w Kamionkach

Podstawa Prawna:

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (t.j. Dz. U. z 2024 r. z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (t.j. Dz. U. z 2024 r. z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2024 r. z późn. zm.).
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1604).
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1798).

I. Cel procedury:

1. Usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych wobec dzieci przejawiających zachowania agresywne w trudnych sytuacjach z uwzględnieniem ich indywidualnych potrzeb rozwojowych oraz kontekstu sytuacyjnego.
2. Podkreślenie odpowiedzialności rodziców za proces wychowawczy dziecka.
3. Profilaktyka zachowań agresywnych;
4. Wzmacnianie poczucia wartości u dzieci , stwarzanie poczucia pewności siebie, zapewnienie równowagi emocjonalnej.

5. Ustalenie zasad reagowania na zachowania niepożądane; wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem rodzinnym dziecka przejawiającego agresywne zachowania.

II. Zakres procedury

Procedura dotyczy wszystkich pracowników pedagogicznych i niepedagogicznych placówki oraz wszystkich dzieci.

III. Definicje:

Definicja agresji : AGRESJA : to zachowanie mające na celu wyrządzenie szkody lub przykrości (Elliot Aronson (2011)).

Formy agresji dziecięcej:

Agresja fizyczna: polega na ataku fizycznym bądź obronie. Jej przyczyną często bywa konflikt o zabawkę lub pomysł na zabawę. Przejawia się zarówno biciem, kopaniem, szczypaniem, gryzieniem jak i wyrywaniem sobie zabawek popychaniem, rzucaniem i niszczeniem przedmiotów.

Agresja werbalna: polega na konfrontacji słownej związanej z wyzwiskami, a także z obwinianiem, skarżeniem, obraźliwe słowa, prowokowanie.

Agresja pośrednia (cicha) - wstępuje wtedy gdy dziecko świadomie wyłącza się z komunikacji ignoruje i wyraża przesadnie brak zainteresowania innymi dziećmi. Sygnalizuje antypatię, przygotowuje w tajemnicy przykry dowcip.

Agresja relacji- może prowadzić do wykluczenia z grupy pewnych osób, przedstawienia siebie w lepszym świetle oraz narzucania komuś swojej woli.

Zachowania agresywne dziecka to także:

- niszczenie przedmiotów własnych i cudzych
- przeszkadzanie innym dzieciom
- wybuchowość
- krzyki groźby wobec innych dzieci
- Żądanie natychmiastowego zaspokojenia potrzeb,
- przesadne żądanie zainteresowania oraz uwagi ze strony innych.
- opór wobec rodzica/nauczyciela

Należy zaznaczyć, że niektóre wymienionych wyżej zachowań nie są od razu przejawem agresji w znaczeniu klinicznym. Zachowania wymienione powyżej, mogą także stanowić etap rozwoju dziecka, trudności rozwojowe napięcie emocjonalne. Bardzo ważne jest, aby analizować zachowanie w kontekście wieku dziecka, jego temperamentu oraz sytuacji w której dane zachowanie wstępuje.

Przyczyny zachowania agresywnego:

- niezaspokojenie potrzeb lub pragnień dziecka;

- nieprawidłowe wzorce rozwiązywania konfliktów społecznych;
- nowe sytuacje życiowe przerastające dziecko (np. pojawienie się młodszego rodzeństwa, rozwód rodziców itp.);
- brak jasno określonych norm i zasad zachowania;
- niskie poczucie własnej wartości;
- nieumiejętność radzenia sobie z własnymi emocjami (np. złość, gniew, lęk, frustracja)
- brak odpowiedniej ilości odpoczynku;
- zbyt duży dostęp do środków masowego przekazu (Internet, gry komputerowe, bajki, filmy i programy, w których występuje przemoc, agresja);
- reakcją obronną na zagrożenie (zagrożenie może być fizyczne np. hałas, gorąco, tłok lub psychiczna : wyśmiewanie, upokarzanie, poczucie niesprawiedliwości)
- konsekwencją wczesnodziecięcych przeżyć (np. bicia, ostrego karania).

Sposoby zapobiegania dziecięcej agresji:

- rozpoznanie indywidualnych potrzeb dziecka oraz stworzenie warunków umożliwiających mu zaspokojenie ich w odpowiednim stopniu;
- stworzenie atmosfery zaufania, akceptacji i bezpieczeństwa;
- dawanie dobrych wzorców do naśladowania;
- ustalenie jasnych zasad i reguł, konsekwentne ich przestrzeganie;
- wzmacnianie zachowań pozytywnych (np. pochwała słowa);
- budowanie wewnętrznego systemu wartości; współpraca rodziców/prawnych opiekunów z nauczycielem dziecka;
- stworzenie sytuacji umożliwiającej pozbycie się negatywnych emocji, rozładowanie złości poprzez stosowanie takich metod jak: rysunek terapeutyczny, bajkoterapia, pantomima, ćwiczenia ruchowe, zabawy relaksacyjne z muzyką, ćwiczenia oddechowe.

Przykłady sposobów pozbywania się i odreagowania dziecięcej złości:

- skrzynia/pudełko złości – w środku znajdują się stare gazety, które dziecko może zgnieść, gdy wpadnie w złość;
- malowanie jaskrawymi kolorami na dużym arkuszu papieru;
- ludzik złości – np. pacynka lub skarpeta z namalowaną twarzą, do której można włożyć rękę i opowiedzieć o swoim zdenerwowaniu;
- zorganizowanie w domu/przedszkolu kącika złości – miejsce, w którym dziecko może usiąść i wyciszyć się kiedy odczuwa zdenerwowanie;
- splukiwanie złości wraz z wodą w toalecie;
- woreczek złości, w którym dziecko może zamknąć negatywne emocje;
- terapia ruchem – wytupywanie złości np. na gazecie, planszy.
- ćwiczenia oddechowe – wydłużanie fazy wydechowej uspokojenie układu nerwowego, np. rozdmuchiwanie złości
- zabawy z kartami emocji – wybranie kart z emocjami towarzyszącymi dziecku, rozmowa, stworzenie opowiadania.

IV. Zasady ogólne postępowania w przypadku dziecka przejawiającego zachowania agresywne:

1. Każdy nauczyciel, wychowawca oraz inny pracownik przedszkola zobowiązany jest do przeciwstawiania się przejawom agresji ze strony dzieci.
2. Do przestrzegania niniejszej procedury zobowiązani są rodzice dziecka oraz nauczyciele i pracownicy przedszkola.
3. Reakcja wobec przejawów agresji powinna być adekwatna do skali zagrożenia spowodowanego agresją, jak również do okoliczności zdarzenia, wieku i stopnia rozwoju dziecka wykazującego zachowanie agresywne.
4. Skuteczność podejmowanych interwencji zależy od tego, czy nauczyciele i rodzice konsekwentnie realizują jednolity system oddziaływań wychowawczych wobec dziecka i sposób reagowania na agresję.
5. Ważne jest wykazywanie troski o dziecko. Wskazywanie na zachowania aprobowane oraz zauważać pozytywne zachowania u dziecka.
6. Ważne jest aby dostrzegać na bieżąco emocje pojawiające się u dziecka.
7. Dokonywać analizy zachowania trudnego- kiedy najczęściej się pojawia, w jakiej porze dnia, co je wywołuje, co podtrzymuje trudne zachowania.
8. Należy współpracować z innymi nauczycielami.
9. Nauczyciel podejmuje działania wychowawcze zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązywania problemów dziecka.

W przypadku dziecka agresywnego należy uwzględnić następujące założenia :

1. Działaniom skierowanym na usunięcie bezpośredniego zagrożenia powinna towarzyszyć próba wyciszenia dziecka poprzez rozmowę, stosowanie kącików wyciszenia, stosowaniem relaksacji, nazywanie emocji.
2. Nie należy używać agresji słownej i fizycznej- nie zawstydzać, oceniać, unikać monologów. Reagować stanowczo, mówiąc prosto, jasno, podać komunikat, co dziecko ma robić w formie instrukcji “ przestań kopać”, “usiądź”. Należy szanować dziecko- mówić o zachowaniu nie dziecku.
3. Dzieci, przeciwko którym skierowana była agresja, powinny zostać otoczone opieką, a w razie doznania przez nich krzywdy powinna im zostać udzielona pomoc. W sytuacjach w których narażone są na przemoc ze strony innego dziecka, należy zapewnić dzieciom możliwość przebywania poza miejscem, gdzie jest agresor (przejście do innej sali, plac zabaw) do momentu wyciszenia się agresora.
4. Jeżeli wybuch agresji fizycznej powtarza się dwa razy w ciągu dnia, należy poinformować rodziców o zachowaniu dziecka i prosić o niezwłoczne odebranie dziecka z przedszkola (utrzymujące się silne pobudzenie emocjonalne/fizyczne ok. 20 min).
5. Jeśli zachowanie wychowanka wiąże się z uszkodzeniem ciała innego dziecka, nauczyciel ma obowiązek poinformować rodziców dziecka poszkodowanego o zaistniałej sytuacji.
6. W wyjątkowych sytuacjach¹ należy wezwać pogotowie ratunkowe lub specjalistę ds. nieletnich z Policji lub wezwać rodziców po odbiór dziecka.
7. Osoba podejmująca interwencję, niebędąca nauczycielem grupy, do której uczęszcza dziecko o przejawiające zachowanie agresywne, informuje o zdarzeniu wychowawcę- sporządza notatkę ze zdarzenia, , która przekazuje rodzicowi do podpisania.
8. Nauczyciel grupy przeprowadza rozmowę z dzieckiem, które stosowało agresję w momencie w którym dziecko wykazuje dobrostan psychiczny. Ustala z wraz z

¹ Sytuacja wyjątkow w przypadku agresywnego zachowania dziecka w przedszkolu to taka, która wymaga natychmiastowej interwencji ze względu na bezpośrednie zagrożenie zdrowia lub życia dziecka, innych dzieci, nauczycieli lub pracowników przedszkola. Przykłady takich sytuacji np.:

1. fizyczne ataki na inne dzieci lub dorosłych, które mogą prowadzić do poważnych obrażeń.
2. zachowania autodestrukcyjne, takie jak uderzanie głową o ścianę, które mogą prowadzić do poważnych obrażeń.
3. użycie przez dziecko niebezpiecznych przedmiotów w sposób zagrażający zdrowiu lub życiu innych.

dzieckiem sposób rozwiązywania trudności, ustalają zasady postępowania, radzenia sobie z emocjami.

9. Nauczyciel zapewnia wsparcie pozostałym dzieciom.

Ponadto:

1. Nauczyciel może poprosić o pomoc psychologa/pedagoga.

Działania po zdarzeniu

1. Nauczyciel przeprowadza rozmowę z dzieckiem:
 - wyjaśnia sytuację,
 - nazywa emocje,
 - wskazuje właściwe sposoby zachowania.
2. Informuje wychowawcę grupy (jeśli nie jest nim sam).
3. W razie potrzeby udziela pomocy poszkodowanemu dziecku.

Dokumentowanie zdarzenia

1. Fakt agresywnego zachowania dziecka powinien być odnotowany w zeszycie korespondencji z rodzicami oraz zgłoszony bezpośrednio rodzicowi do podpisu.
2. Wychowawca dziecka sprawiającego trudności wychowawcze informuje dyrektora oraz innych pracowników o zaistniałych sytuacjach.

W przypadku powtarzających się przejawów agresji i innych zachowań powodujących trudności wychowawcze nauczyciel:

1. przeprowadza z rodzicami dziecka rozmowę, w której omawia problem. Informuje ich o dotychczas podjętych działaniach ukierunkowanych na redukcję niepożądanych zachowań dziecka oraz o zaplanowanych działaniach wychowawczych.
 - Zobowiązuje rodziców do współpracy w realizacji przedstawionych czynności i wskazuje zadania możliwe do podjęcia w środowisku rodzinnym dziecka.
 - Prosi rodziców by udali się na konsultacje psychologiczne/pedagogiczne u specjalistów zatrudnionych w przedszkolu lub poza przedszkolem.
 - Kieruje rodziców na badania do poradni psychologiczno-pedagogicznej.
 - Działania te nauczyciel dokumentuje notatką służbową.
2. Dziecko wykazujące zachowania agresywne może zostać objęte zajęciami specjalistycznymi z psychologiem lub pedagogiem specjalnym lub innymi formami pomocy (realizacja indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego w przypadku posiadania przez dziecko orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego w związku z zagrożeniem niedostosowaniem społecznym lub niedostosowaniem społecznym).
3. Postępowanie z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne powinno mieć charakter kompleksowy. Skuteczność podejmowanych interwencji zależy od współpracy nauczycieli, rodziców i specjalistów i stosowania jednolitych oddziaływań wychowawczych i sposobów reagowania na agresję.

4. W razie niemożliwości przezwyciężenia trudności wychowawczych, pomimo objęcia dziecka pomocą specjalistyczną, oddziaływaniami pedagogicznymi, należy w porozumieniu z rodzicami objąć dziecko specjalistyczną opieką poradni psychologiczno-pedagogicznej ewentualnie lekarzy specjalistów (neurolog, psychiatra, fizjoterapeuta, laryngolog). Rodzic jest zobowiązany do wypełniania zaleceń wynikających z diagnozy poradni psychologiczno-pedagogicznej, konsultacji specjalistycznej i współpracy z przedszkolem, przyjmowaniem leków (np. wyciszających) jeśli takie zostały zalecone. W wyniku braku współpracy rodziców z przedszkolem, oraz braku poprawy zachowania dziecka wynikającej z lub z innych zaniedbań obowiązków rodzicielskich, dyrektor na umotywowany wniosek wychowawcy rozważa poinformowanie o sytuacji sądu rodzinnego lub złożenie wniosku "niebieska karta".

V. SPOSÓB REALIZACJI PROCEDURY

1. Umieszczenie treści dokumentu na stronie internetowej przedszkola.
2. Zapoznanie nauczycieli i specjalistów z treścią procedury.
3. Zapoznanie rodziców z obowiązującą procedurą.
4. Procedura wchodzi w życie z dniem 14.04.2026

VI. TRYB DOKONYWANIA ZMIAN W PROCEDURZE

1. Wszelkich zmian w opracowanej procedurze może dokonywać z własnej inicjatywy lub na wniosek rady pedagogicznej dyrektor placówki.
2. Wnioskodawcą zmian może być również rada rodziców.
3. Proponowane zmiany nie mogą być sprzeczne z prawem.